

Informații despre istoria veche a slavilor se pot găsi mai ales de la f. 335 v înainte, iar știrile despre poporul rus se înmulțesc considerabil după anul 1453 (căderea Constantinopolului), încheindu-se cu evenimentul consemnat în cronograful nostru sub titlul: « Pentru aleagerea bunului credincios și de bun neam, a marelui domn împărat și marelui cneaz Mihail Feodorovici, a toată Rusia samoderjeț » (f. 511 r).

Nu lipsesc nici date privitoare la țara noastră. Se fac scurte mențiuni despre « Daciskiia pământ » (f. 460 v) sau despre « riul Dunae », care « cade în Marea Pontiei pe șapte guri » (f. 40 r). Iată și câteva atestări privind relațiile lui Ștefan cel Mare cu Rusia:

« În ai 6991=1483 luat fu Kievul cetatea... Iară într-aceiași iarnă însuratu-se-au cneaz Ivan, feciorul marelui cneaz Ivan Vasilevici, și luo fata lu volonski voevodul, a lu Stefan, cu numele Elena » (f. 439 r).

... « În ai 6992 = 1484... se-au născut cneazului, lu Ivan Ivanovici, fiu Dimitrie, den voevodeasa fata Elena a lu Stefan » (f. 439 r).

... « În zilele acestuia, marele cneaz Vasile Ivanovici, se prestăvi Ștefan cel Viteaz, voevoda volonskii, carele au ucis 150.000 de turci, au ucis<sup>1</sup>. Și pe alți tătari au ucis fără de număr mulțime. Și pe Matiaș, craiul unguresc, den pământul lui l-au gonit. Și după dinsul au rămas, într-al lui loc, voevod, fratele lui, [sic] Bogdan odno okoi » (f. 445 v).

**Originalul rusesc al versiunii din ms. 1385.** Problema identificării originalului rusesc după care s-a tradus în românește ms. 1385 l-a preocupat numai pe Șt. Ciobanu. El a observat just că la baza versiunii românești se află un cronograf « de tipul celui din anul 1617 » (op. cit., p. 49), ceea ce, potrivit terminologiei consacrate în literatura rusă de specialitate, corespunde unui cronograf din cea de a doua redacție rusă. Autorul precizează apoi că « originalul traducerii a fost tipărit la Chiev în anul 1736 » (op. cit., p. 50).

Afirmația din urmă trebuie îndepărtată din următorul considerent. Șt. Ciobanu a fost indus în eroare de lectura greșită a titlului sub care e înfățișat un fragment istoric, introdus în manuscrisul nostru la f. 17 r:

« *Scrisă istorie den cărțile Kievului ceale tipărite. Ani de la facerea lumii — крмѧ* ».

Titlul real este doar prima propoziție. El se referă, probabil, la una din edițiile *Sinopsisului* atribuit lui Inochentie Ghizel, ediții apărute la Kiev în a doua jumătate a secolului al XVII-lea. A doua propoziție, deși scrisă cu aceeași cerneală roșie ca și titlul, enunță de fapt începutul expunerii evenimentelor cu anii 2244 de la facerea lumii. Șt. Ciobanu citindu-le împreună: « *Scrisă istorie den cărțile Chievului ceale tipărite aici (sic!) de la facerea lumii 7244* » [sic!] și făcând apoi cunoscuta operație de scădere a cifrei de 5508, a tras concluzia, evident eronată, în sensul că ms. 1385 ar reprezenta traducerea unei tipărituri din 1736, de la Kiev.

În căutarea originalului am fost nevoit să merg pe o altă cale: comparația între conținutul manuscrisului nostru cu al diferitelor cronografe rusești. În acest scop sînt necesare mai întîi câteva lămuriri privind, în linii generale, unele trăsături ale cronografelor rusești.

În istoriografia rusă, cronograful a avut un rol însemnat. Din secolul al XV-lea pînă la începutul secolului al XVIII-lea, el a reprezentat pentru

<sup>1</sup> Verbul *au ucis* repetat, din eroare, de autorul manuscrisului.